

תוצאות חיים

ידיעת לאור על ידי

התאחדות בני התורה

בנשיאות מרן הגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א

פוסק עדת תימן

גליון 20 תמוז ה'תשע"ה ב'שכ"ו

♦ ♦ ♦

בשיתוף מוסדות יד מהרי"ץ – בני ברק

דבר העורך

נמצאים אנו בימי בין המצרים וכידוע בימים אלו נוהגים בהם כל ישראל להמנע משמחה ומדברים המשמחים, ונוהגים בימים אלו עניני אבילות. והנה עיקר הצער הוא 'בלב' והרגשת האבילות על החרבן והגלות, וכבר אמרו חכמינו זכרונם לברכה [תענית ל, ב] "כל המתאבל על ירושלם זוכה ורואה בשמחתה", הלא היסוד הוא הדאגה והצער שצריך להיות באדם, וכל כמה שאדם מצטער ומתאבל על החרבן הוא ממעט ומקטין את החרבן, כי כמה שיש זכר לדבר והוא קיים בלב האדם, הרי זה עצמו קיום וחיות הוא לו. ומאידך השכחה והיסח הדעת היא הגורמת ריחוק מהקדושה וירידה אחר ירידה, וגורמת לריחוק הקץ, 'וכל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו נחרב בימיו, [ירושלמי יומא, א, א]. והנה סיבת החרבן פירש הקדוש ברוך הוא בעצמו, דאיתא בנדרים [פא, א] דאמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב מי האיש החכם ויבן את זאת, דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולא פירושו, עד שפירש הקב"ה בעצמו דכתיב ויאמר ד' על עזבם את תורתי אשר נתתי להם וכו' אמר רב לומר שאין מברכין בתורה תחילה, וראה בהר"ן שם בשם רבינו יונה שודאי היו עוסקים בתורה תמיד, ולפיכך היו הנביאים תמהים וכו', אלא שלא היתה חשובה כל כך שיהיה ראוי לברך עליה, והגדר בזה שלא הרגישו כראוי מעלת התורה וחיוב ההודאה עליה, שלא הכירו עד כמה גדול האושר והזכות ללמוד תורה. המשך בעמוד הבא

פסקי הלכות, הערות והארות בעניניא דיומא

שנאמרו מפי מרן שליט"א בשיעוריו השבועיים

נלקטו ונערכו על פי חוברות שערי יצחק

א. חלות התענית וגדרי האבלות של בין המצרים חלים רק מבוקרו של יום י"ז בתמוז, ולא מליל התענית, כיון שכל זמן שלא התחיל הצום עדין לא התחילו ימי בין המצרים, וממילא הלילה שלפני כן עדיין שייך לשאר ימות השנה ודינו כמותם (פרשת מטות ה'תשע"ב עמ' ד').

ב. בימי בין המצרים צריכים להתעורר יותר ולהזכיר את ירושלם בתפילה ביתר כוונה, ואם לא כיוון מתוך הרגל לשונו יחזור על כך. וכאשר אינו יכול, וכגון אם חתם כבר ברוך אתה ה', יאמר זאת לכל הפחות בהרהור ויתבונן בדבר (פרשת מסעי ה'תשע"ב עמ' ג').

ג. אכילת בשר בשבוע שחל בו תשעה באב מותרת מדינא לדידן, וברור שאין טעם המנהג כדעת האומרים שמפאת החום אכלו בשר, שלא [יתקלקל], אלא ודאי שהשתלשל בידם המנהג כדינא דתלמודא שאין בזה איסור לבד משעת סעודה המפסקת. ולפיכך הלכה למעשה אין מחמירים בזה אם בישלו בשר, כדי שלא לפרוץ את גדרי המסורת והמנהגים, אך ודאי שאין ענין לבשל בשר לכתחילה (פרשת מסעי ה'תשע"ב עמ' י"ז ואילך).

ד. נחלקו הפוסקים האם יש בתשעה באב מצוות תלמוד תורה בענינים המותרים או שהם רק רשות, ולמעשה המיקל יש לו על מה לסמוך, ובפרט אם כוונתו למנוחה לאזור חיל לאחר מכן (פרשת ואתחנן ה'תשע"ב עמ' ו').

הנצי"ב בספרו העמק דבר כותב, שזכות לימוד התורה היה מגן על עם ישראל שבת המקדש לא ייחרב וישרף, ושלא יגלו עם ישראל מארץ ישראל, אף על פי שהיה עון של עבודה זרה, וגילוי עריות ושפיכות דמים, אבל על מה אבדה הארץ? לא על זה, אלא על עזבם את תורתם, שמע מינה שזכות לימוד התורה יכול להגן על יושבי ארץ ישראל למרות כל העבירות החמורות שעברו בה, אם היו עוסקים בתורה זה היה מציל אותם. החובה על כל אחד ואחד במשך כל השנה ובפרט בימים אלו, ימי "בין המצרים" לתקן את הסיבות שגרמו לחרבן בית המקדש וצריכים אנו להתחזק ולהשתדל מאד בשקידת התורה ובעסק התורה ובהתבוננות על היקר שנתן הקב"ה לעם ישראל. והמקום ברוך הוא יראנו בקרוב בנחמת ציון וירושלים עיר קדשנו ותפארתנו במהרה אכ"ר.

הצרכ

"קול יהודי תימן"
058-70-20-222
שלוחה 7
נוסחאות שיעורים
השיעור השבועי
של מרן הגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א פוסק עדת תימן ומח"ס שלחן ערוך המקוצר יועבר בשידור חי בכל מוצאי שבת בל"ג מחור שיחה רגילה. חנים לכעלי הבילה ללא הגבלה.

הופיע!
סדרת המועדים
"מועדי השם"
הלכות חול המועד
פסקים ומנהגי תימן בחלוקת חנוכה מתוך שלחן ערוך המקוצר שליט"א עזרת יצחק ח"א וד"ר יעקב, ובו דיוספות מרובות פהלות שלא נכתבו קודם בספר מין שליט"א. הקונטרס ערוך בצורה קלה לקריאה, וכולל כותרות לכל סעיף.
ניתן להשיג: 054-8499453, או בבית מדרש "פעולת צדיק" בטל. 054-8499453

"מזקנים אתבונן"

ו' אב, יום פטירת הגאון

כמהר"ר נסים רצאבי זצוק"ל – ראב"ד רצאבה

מן המעלות הבולטות והמפורסמות שהיתה ברבינו נסים זצ"ל היתה דרגת ענותנותו המופלאה, בה הצניע את עצמו מכל דבר ודבר, בעת שהיה רבינו נסים זצ"ל מרגיש ששומעים את לימודו מחוץ לבית, או שהיו אחרים באים אל הבית, היה מפסיק ללמוד בקול רם ואפילו סוגר את הספר, בכדי שלא יראוהו לומד, וכל זה בכדי לכסות ולהסתיר את עצמו לגמרי. (מאת נכדו הרה"ג רבי משה רצאבי שליט"א בהקדמה לקונטרס אהל שרה).

כשהיו באים אנשים לרבינו נסים זצ"ל שלא הכירם ובקשו ברכות, הסכמות וכדו', היה נרעש ונפחד, ואומר כשהוא סופק על כפיו בכאב "חטאתי לשם", והיה פונה למבקש ושואלו בפחד ובאימה "מי שלח אותך אלי?" כאומר, אני לא האיש המתאים, מי אני ומה חיי? וכל זה, ברצינות גמורה. לפעמים אחר הפצרות, היה מסכים לברך, ואז מניח את שתי ידיו על ראש המתברך והשפיע לו ברכות רבות מכל לבו.

כמו כן בבואו לארץ הקדש לא הסכים ללבוש בגדי תלמידי חכמים, כנהוג, ובקושי רב היה מסכים עם העובדה שקראוהו רב, ולפעמים מיחה על זה, והיה אומר שהוא אדם פשוט, כל זה מגודל מידת הענוה שהיתה מושרשת ברבינו זצ"ל.

כמהר"ר יחיא בדיחי זצוק"ל

יש לשאול בענין חרבן בית המקדש, דאמרו חז"ל שהקב"ה שפך חרון אפו על עצים ואבנים, ולא איבד את ישראל, אם כן למה לא נחרב אלא עד שהרגו כמה רבבות מישראל בלא עת מלחמה, ובפרט מה שהיה גוזר עליהן נבואראדן להריגת חכמים ותינוקות של בית רבן, וכמעט שלא השאירו מישראל רק מעט ולמה נעשה הדבר כן.

ואפשר שהטעם, מפני שישראל הם עיקר משכן השכינה, ומהם מתפשט אל העצים ואל האבנים, ונמצא שהמקדש היה כולל את כל השראת השכינה בישראל, שבכל אחד מישראל יש בתוכו פרט אחד מהשראת השכינה, כל אחד כפי בחינתו ודרגתו, ומתפשט ממנו אל המקדש, והמקדש כולל את הכל.

והנה כל זמן שהשכינה שרויה במקדש ודאי שאין האויבים יכולים ליגע בו להחריבו, עד שתסתלק השכינה משם, מה עשו הרשעים בערמתם שיוכלו להחריבו, בעוה"ר הרגו הרבה מישראל תחילה שמהם מתפשט השראת השכינה במקדש, כדי שתסתלק מההרגים השראת השכינה, וממילא תסתלק ההתפשטות ותומעט, ובזה יוכלו להחריב העצים והאבנים, מפני שנתמעטה הקדושה, ואע"פ שנשארו מישראל כמה צדיקים הם מעט מהרבה, וגם לא החריבו אלא עד היסוד בה ולא עד בכלל, וגם כותל המערבי נשאר עד היום, וכמו שנשארו מישראל, כך נשאר מהמקדש, וכביכול צמצם שכינתו בעוה"ר, יה"ר שיבנה במהרה בימינו, אמנן.

הודעה חשובה

שיעורו הקבוע של מרן שליט"א לבחורי הישיבות יצ"ו לא יתקיים בימי בין הזמנים ובזמן אלול ויחודש בס"ד אי"ה בחודש מרחשון ה'תשע"ו ב'שכ"ז

האם בית המקדש השלישי ירד בנוי או שיבנוהו מאת הר"ג שמריהו יונה שליט"א – מו"צ בבית הוראה "פעולת צדיק"

רש"י בסוכה (דף מ"א, ע"א) בד"ה א"נ כתב וז"ל: אבל מקדש העתיד שאנו מצפין בנוי ומשוכלל הוא יגלה ויבוא משמים, שנאמר (שמות ט"ו) "מקדש ה' כוננו ידיך", עכ"ל.

והרמב"ם בהל' מלכים (פי"א, הל' א') כתב וז"ל: המלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות דוד ליושנה לממשלה הראשונה ובונה המקדש ומקבץ נדחי ישראל וכו', עכ"ל.

והנה כדעת רש"י משמע מהא שאומרים בברכת המזון 'ובנה ירושלים עיר הקודש' וביותר לנוסח הספרדים שאומרים 'ותבנה ירושלים עירך', היינו שהבנין בידי הקב"ה, וכן איתא במדרש תנחומא (כי תשא, י"ג) וז"ל: אמר הקב"ה; בעולם הזה עשיתם משכן ומקדש שהיו בחומה, ולעתיד אני אבנה את ביהמ"ק, עכ"ל. ומאידך כדעת הרמב"ם איתא במדרש רבה (ויקרא, ט"ו) וז"ל: מלך המשיח שנתון בצפון יבוא ויבנה ביהמ"ק הנתון בדרום, עכ"ל.

א"כ נמצינו למדים דמחלוקת יש גבי בית המקדש העתיד אם יבנה בידי אדם או בידי שמים.

וכתב הערוך לנר בגמ' סוכה שם; לענ"ד דוחק הוא לפרש הגמ' כן, מדקאמר 'מהרה יבנה המקדש' ולרש"י הול"ל 'מהרה יגלה המקדש', וכן מה שמתפללים בכל יום 'יה"ר שיבנה ביהמ"ק במהרה בימינו' יהיה תפילת שוא, ולכן לענ"ד דודאי ביהמ"ק לעתיד יבנה ממש בידי אדם, ומה שנאמר "מקדש ה' כוננו ידיך" הוא ביהמ"ק רוחני שיבוא לתוך ביהמ"ק הגשמי כנשמה בתוך הגוף. עכ"ד.

ודרכו היא מיצוע של שני השיטות וישוב המדרשים, אך ברש"י דבריו מפורשים שכתב 'אבל מקדש העתיד שאנו מצפין בנוי ומשוכלל הוא יגלה ויבוא משמים'.

ובעצם שיטתו היא כמש"כ הגר"ח מוואלוז'ין זצ"ל בספרו נפש החיים (שער א', פ"ד) וז"ל: ובאמת כי האיש החכם ויבן את זאת לאמיתו. לבו יחיל בקרבו בחיל ורעדה בשומו על לבו על מעשיו אשר לא טובים ח"ו עד היכן המה מגיעים לקלקל ולהרוס בחטא קל ח"ו הרבה יותר ממה שהחריב נבוכדנאצר וטיטוס, כי הלא נבוכדנאצר וטיטוס לא עשו במעשיהם שום פגם וקלקול כלל למעלה כי לא להם חלק ושורש בעולמות העליונים שיהיו יכולים לנגוע שם כלל במעשיהם, רק שבחטאינו נתמעט ותש כביכול כח גבורה של מעלה, את מקדש ה' טמאו כביכול המקדש העליון, ועי"כ היה להם כח לנבוכדנאצר וטיטוס להחריב המקדש של מטה המכוון נגד המקדש של מעלה כמו שאמרו רז"ל (איכה רבתי) קמחא טחינא טחינת, הרי כי עונותינו החריבו נזה מעלה עולמות עליונים הקדושים, והמה החריבו רק נזה מטה, וזהו שהתפלל דוד המלך ע"ה (תהילים ע"ד, ה') "יודע כמביא למעלה בסבך עץ קרדומות", ביקש שיחשב לו כאילו למעלה בשמי מרומים הרס, אבל באמת לא נגעו שם מעשיו כלל כנ"ל, עכ"ל.

וא"כ לפי דברי הערוך לנר ונפש החיים יבואר עוד ענין והוא בגמ' תענית (דף ל', ע"ב) דאמרו כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה, ושאינו מתאבל על ירושלים אינו רואה בשמחתה, והקשה המבי"ט בספרו בית אלוקים (שער התפילה, פי"ז) והלא כמה וכמה מתאבלים ולא זכו ולא ראו. וע"פ הנ"ל נ"ל דהנה ידוע כי בית המקדש השלישי ירד בנוי ומשוכלל מלמעלה לדעת רש"י, או לדעת הרמב"ם שהנשמה של בית המקדש תרד מלמעלה לבית הגשמי, וכיצד נבנה בית המקדש העליון. כתוב בספרים דזה יבנה ע"י דמעות ותפילות ומצוות של בני"ש שכל דמעה ודמעה וכל מצוה ותפילה בונה חלק נוסף בביהמ"ק העליון, וא"כ כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה היינו לאחר פטירתו כיון שהשלים עצמו בבכיה ואבל על ירושלים השלים ובנה חלקו בבנין ירושלים ובזה כבר יזכה ויראה בשמחתה. יזכנו השי"ת לכך אכ"ר.

ולפ"ז יתבאר עוד ענין דאיתא בירושלמי יומא (פ"ו) כל דור שלא נבנה ביהמ"ק בימיו כאילו נחרב בימיו. וקשה אמאי, הא בכל דבר לזכות להקים דבר צריך זכות יותר גדולה מאשר שישאר הדבר על מכונו, ועל דרך משל אדם שהינו בריא אין זה אומר שאין הוא חוטא כי לקב"ה יש חשבונות משלו מדוע הוא משאירו, אך אדם שנפל למשכב אומרין לו הבא זכות והינצל, זאת אומרת דלהבירא אדם צריך זכות יותר גדולה מאשר להשאיר את המצב על מתכונתו, וא"כ לכאורה הו"ה בבנין ביהמ"ק.

ואפשר ליישב דהנה הקשה הגר"ח מוואלוז'ין זצ"ל איך שייך לתבוע מאיתנו להתאבל על חרבן ביהמ"ק והלא גזירה על המת שישתכח מהלב, וכ"ש עצים ואבנים. ולפי הנ"ל ניחא דבאמת אין הצער והאבילות על החרבן דאז אלא על ה'כאילו נחרב בימיו' ע"ז מוסיפים ומצטערים [ובזה שייך לתבוע גם מדור אחרון להצטער ולהתאבל על חרבן ביהמ"ק].

ולפ"ז יוצא חידוש דמאי דנאמר 'כאילו נחרב בימיו' היינו שיש לך לבכות ולהצטער על החרבן בדרגה כזו שלא יהיה כאבילות ישנה אלא כאילו נחרב בימיו. וע"ע.

שו"ת שנשאל מרן שליט"א

- א. שאלה: האם מותר בבין המצרים להחזיר בגד חדש ולהחליפו בחנות?
תשובה: לא.
- ב. שאלה: האם מותר לקנות ספרי קודש בבין המצרים?
תשובה: מותר.
- ג. שאלה: האם מותר בבין המצרים לקנות כיפה או נעלים וכל דבר שלא מברכים עליו שהחיינו?
תשובה: לא, כי יש בזה שמחה.
- ד. שאלה: האם מותר בבין המצרים להטיל ציציות חדשות בטלית ישן וללבשו?
תשובה: מותר.
- ה. שאלה: האם מותר לקנות בגד בבין המצרים ע"מ ללבשו אחרי תשעה באב?
תשובה: לא.
- ז. שאלה: האם מותר לצחצח שיניים בתענית ציבור?
תשובה: לא, ואדם שקשה לו מאד, אפשר באופן שמוריד את ראשו ולא יכנס מים בגרונו.
- ח. שאלה: אדם שהקיא בתשעה באב, האם יכול לשטוף את פיו?
תשובה: ישטוף מעט, וראשו יהיה כלפי מטה ולא יגביהנו.
- ט. שאלה: מה שכתוב בהלכה שבמנחה של תשעה באב מותר לשבת על הכסא, האם הכוונה לאחר חצות היום שהוא זמן מנחה גדולה, או דוקא בזמן שמתפללים מנחה אף אם הוא סמוך לערבית?
תשובה: מזמן שמתפללין מנחה בפועל, והמקילים יש להם על מה שיסמוכו.

לק"י
התאחדות בני התורה
שע"י ארגון "תוצאות חיים"
בנשיאות מרן הגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א

בחורי הישיבות הגדולות שיחי'
מוזמנים לשיעור העיוני הקבוע של מרן שליט"א
בענייני הלכה, מסורת ומנהג
המתקיים מדי ליל ששי בשעה 22:30
בבית מרן שליט"א
רח' בירנבוים 13 (קומה ד')
בני ברק
ברוכים הבאים בשם ה'!

עיקרי הלכות פרוזבול

מתוך ספר "שנת השבע" פרק כ"ה

- א. כשראה הלל הזקן שנמנעו מלמלוות לעניים, ועוברים על מה שכתוב בתורה השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל וגו' התקין פרוזבול שהוא תקנה לטובת העניים, שימצאו מי שילווה להם, ותקנה לעשירים שלא יפסידו את כספם:
- ב. אין הפרוזבול נכתב אלא בבית דין חשוב, דהיינו שלושה הבקיאים בדיני ממונות ובענייני פרוזבול ויודעים עניין שמיטה, והמחום (דהיינו שמינו אותם) רבים עליהם באותה העיר:
- ג. לא יהיו הדיונים קרובים זה לזה, ולכתחילה עדיף שלא יהיו גם קרובים למלוה או ללווה:
- ד. בזמננו כאן נוהגים כדעת המקילים שאין המלוה צריך לטרוח לבוא לפני הבית דין, אלא יכול לומר דברים אלו בפני שני עדים שייעידו שמוסר חובותיו לדיונים, אעפ"י שהדיונים עצמם אינם יודעים מזה, וגם אם הם בעיר אחרת, ובתנאי שהם בית דין חשוב כנ"ל:
- ה. לכתחילה עדיף שלא יהיו העדים קרובים למלוה או ללווה. ומותר לעשות פרוזבול בלילה:
- ו. ראוי לשמור על הפרוזבול שלא יאבד או יקרע לפני סוף שנת השמיטה. אך גם אם נקרע או אבד, מותר לגבות חובו על סמך הפרוזבול שהיה:
- ז. אין צריך לעשות פרוזבול נפרד לכל הלואה ולכל לווה, אלא פרוזבול אחד מועיל לכולם. ואין צריך לפרט הסכומים ושמות הלווים, וכן המנהג:
- ח. יכול למנות שליח שיעשה עבורו פרוזבול. וצריך לכתוב בשטר, שפלוגי בא בשליחותי:
- ט. אם אחרי עשיית הפרוזבול רוצה להלוות עוד, יקבע זמן הפירעון לאחר השמיטה, או יעשה פרוזבול נוסף אחרי ההלואה. וכן המפקיד בבנק:
- י. אדם הנמצא בחו"ל ובעלי חובו בא"י, צריך להקדים לעשות פרוזבול לפני שקיעת החמה של ערב ר"ה בא"י, כיון שאצל בעלי חובו כבר נשטם החוב בשקיעת החמה:
- יא. פרוזבול המאוחר, פסול. דהיינו אם כתבו זמן מאוחר יותר, כגון שעשאוהו בחודש ניסן, וכתבו שהוא בחודש תמוז. אבל המוקדם כשר:
- יב. אשה נשואה, אינה צריכה לעשות פרוזבול, אלא א"כ יש לה ממון שאין לבעלה רשות בו:
- יג. אחראי על קופת גמ"ח השייכת לציבור, אינו צריך לעשות פרוזבול, כיון שאין הלואה מקופה זו משמטת, כי החוב נחשב כאילו נמסר לבית דין. אבל מי שייחד כסף שלו להלוואות, צריך לעשות פרוזבול:
- יד. אין פרוזבול מועיל, אלא אם יש ללווה קרקע, גם אם אינה שלו ממש אלא מושכרת או מושאלת. ודי בקרקע כל שהוא, ואפילו אם אין לו אלא עציץ נקוב. ואפילו אין ללווה כלום, אלא שיש לערב או שיש למי שהוא חייב ללווה זה, גם כן מועיל. ואם גם לאלו אין להם כלל, ולמלוה יש קרקע כל שהוא, יכול לזכותה ללווה, אפילו על ידי אחר ואפילו שלא בפניו, ומועיל לפרוזבול:

פרוזבול צבעוני מחולק חנינם לכל דורש באדיבות ארגון "אור ההלכה"

לק"י

נוסח שטר פרוזבול

לק"ק תימן יע"א
על פי ספר שלחן ערוך המקוצר למרן הרב הגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א
מוסס עדת תימן

בפנינו העדים חתומי מטה,

בא ר' _____ יצ"ו
ואמר לנו, מוסרני

*להרה"ג _____ שליט"א
ולהרה"ג _____ שליט"א
ולהרה"ג _____ שליט"א

הדיינים שבעיר _____,
שכל חוב שיש לי שאגבנו כל זמן שארצה.

היום _____ שהוא _____ ימים לחודש _____, *filaf*
שנת ה'תשע"ה ליצירה, כ'ע"ו לשטרות.

והכל שריר ובריר וקיים.

חתימות א _____ יצ"ו
העדים ב _____ יצ"ו

*למלא את שמות הדיונים בבית הדין לממונות.

ד"ר ע"י ארגון "אור ההלכה" להפצת מסורת חכמי תימן. טלפון: 02-6420535